

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 30308/05

Metin ÇAVDAR ve diğerleri / Türkiye

Başkan

AndrásSajó,

Yargıçlar

IşılKarakaş,

NebojšaVučinić,

Paul Lemmens,

EgidijusKūris,

Robert Spano,

JonFridrikKjølbro

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla 31 Mart 2015 tarihinde, Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 5 Ağustos 2005 tarihinde sunulan başvuru Davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile bu görüşlere başvuranlar tarafından cevaben

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

sunulan görüşleri dikkate alarak, yapılan müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

1. Başvuran tarafların isim listesi karar ekinde yer almaktadır. Başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde Avukat M.N. Eldem tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Davanın koşulları, başvuranların dile getirdiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuranlar, diğer öğretmenler ve bir eğitim sendikasının üyeleri ile birlikte, İşçi Bayramı vesilesiyle düzenlenen gösteriye 1 Mayıs 2003 tarihinde katılmışlardır.

4. Bu gösteri yasal bir gösteridir. Gösterinin gerçekleştirilmesi için valilikten önceden izin talep edilmiş ve bu çerçevede izin alınmıştır.

5. Bu gösterinin sonucunda, polis memurları gösterinin gidişatı hakkında gözlemlerini yazmışlar ve başvuranın da aralarında bulunduğu gösteriye katılan kırk altı memur ile ilgili olarak bilgi notu düzenlemişlerdir.

6. Somut olayda, 2 Mayıs 2003 tarihli bilgi notunun ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“1 Mayıs 2003 tarihli gösteriye katılan ve kimlikleri tespit edilen kişilere ilişkin liste aşağıdaki şekildedir:

(...)

Necat Astan: Batman Beşiri Karaduman nüfusuna kayıtlı, Şükrü ve Nezife oğlu, 1953 Diyarbakır Mergi doğumlu öğretmen (KADEK sempatizanı [Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi, yasadışı silahlı bir örgüt]).

Metin Çavdar: Ahmet oğlu, 1962 Erfelek doğumlu öğretmen.

Ercüment Altay: Sinop Erfelek Kınık nüfusuna kayıtlı, Kazım ve Nazire oğlu, 1955 Sinop doğumlu öğretmen (ÖDP [Özgürlük ve Dayanışma Partisi]).

Gazel Kiremit: Süleyman ve Zekiye oğlu, 1970 İskenderun doğumlu, kamuda doktor.

(...)"

7. Emniyet Müdürlüğü, bilgi notunu Sinop Valisi'ne iletmiştir. Sinop Valisi tarafından, bilgi notunun üzerine "gizli" ibaresi eklendikten sonra, ilgili idarelere gönderilmiştir.

8. 20 Mayıs 2003 tarihli ileti yazısı aşağıdaki şekildedir:

"Konu: disiplin

İçerik: Emniyet Müdürlüğü'nün 2 Mayıs 2003 tarihli bilgi notu

1 Mayıs 2003 tarihli gösteriye katılan memurlar hakkında yapılan gözlemler ve hazırlanan bilgi notu tarafıma ulaşmıştır.

Bu vesileyle, bu gösteri sırasında memurlarınızın yasaya aykırı davranışlarda bulunup bulunmadıklarının değerlendirmesi amacıyla gereğinin yapılmasını ve şayet cevap olumlu ise, cezai soruşturmaların açılmasını ve sonuçlardan tarafımın bilgilendirilmesini arz ederim."

9. Haklarında kayıtların düzenlendiğinden haberdar olan başvuranlar, iftira ve görevi kötüye kullanmadan dolayı Sinop Valisi ve Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki polis memurları hakkında suç duyurusunda bulunmuşlardır.

1. Memurlara Karşı Açılan Olası Soruşturmalara Son Verilmesi Yönündeki İçişleri Bakanlığı'nın Talebi

10. İçişleri Bakanlığı, 16 Haziran 2003 tarihinde, ihtilafı kaydın resmi bir değerinin olmadığını değerlendirerek, söz konusu memurlara karşı açılan soruşturmalara son verilmesi için Sinop Valisi tarafından gereğinin yapılmasına karar vermiştir.

11. Sinop Valisi, 17 Haziran 2003 tarihinde, açılması talep edilen idari soruşturmanın, yasal bir dayanağı olmadığını ve soruşturmaya derhal son

verilmesi gerektiğini bildirmek amacıyla ilgili tüm idarelere yazı göndermiştir.

12. İçişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan bir müfettiş, 11 Temmuz 2003 tarihinde, olay ile ilgili araştırma yapılması amacıyla Sinop Valisi'ne yazı göndermiştir.

13. Vali, 14 Temmuz 2003 tarihinde, 1 Mayıs 2003 tarihli gösteriye katılan memurlara karşı herhangi bir soruşturma açılmadığı yönünde yanıt vermiştir. Vali, bilgi notunun idarelere yanlışlıkla gönderildiğini ve "gizli" ibaresinin belgenin üzerine yanlışlıkla eklendiğini kabul etmiştir.

2. Sinop Valisi'ne Karşı Yapılan Şikâyet İle İlgili Karar

14. Başvuranların Sinop Valisi'ne karşı yaptığı şikâyet ile ilgili olarak, Yargıtay Başsavcısı, 16 Temmuz 2003 tarihinde, ilgililerin şikâyetlerinin uygulanabilir cezai hükümler anlamında her türlü yasal dayanaktan yoksun olduğunu değerlendirerek, takipsizlik kararı vermiştir.

15. Başvuranlar, 11 Nisan 2005 tarihli bir dilekçe ile, avukatları aracılığıyla Yargıtay Başsavcısı'na başvurmuşlardır.

16. Yargıtay Başsavcısı, 25 Nisan 2005 tarihinde, 16 Temmuz 2003 tarihli kararına atıfta bulunarak, bu talebi reddetmiştir.

3. Polis Memurları İle İlgili Karar

17. Sinop Valisi, polis memurları hakkında başvuranların yaptığı şikâyet ile ilgili olarak, 7 Temmuz 2005 tarihli kararıyla, soruşturmaların açılmasına izin vermemiştir.

18. Samsun Bölge İdare Mahkemesi, 19 Ekim 2005 tarihinde, usuli kurallara ve kanun hükümlerine uygun olduğu gerekçesiyle 7 Temmuz 2005 tarihli kararı onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

19. İdarenin eylem ve kararlarından doğan zararların tazminine ilişkin genel sorun hakkında ortaya konulan ilke, Anayasa'nın 125. maddesinde belirtilmektedir:

“1. İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır (...).

7. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.”

20. Bu ilkeyle bağlantılı usul, 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11 ila 13. maddelerinde ifade edilmektedir. Nitekim, bu hükümler uyarınca, idarenin eyleminden doğan zarardan dolayı mağdur olan herkes, zarara neden olduğu iddia edilen eylem tarihinden itibaren bir yıl içinde idareden zararın tazminini talep edebilmektedir. Söz konusu talebin tamamen ya da kısmen reddedilmesi veya altmış gün içinde herhangi bir cevap verilmemesi halinde, mağdur idare mahkemesi önünde dava açabilmektedir.

ŞİKÂyetLER

21. Başvuranlar, bazıları haklarında yanlış ve hakaret içerikli veriler içeren gizli bir kaydın tutulmasından şikâyetçi olmaktadır. Başvuranlar, Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında, bu dosyanın varlığının özel hayatlarını ihlal ettiği kanısındadırlar.

22. Başvuranlar ayrıca, ihtilafli kaydın varlığı ve 1 Mayıs 2003 tarihli gösteriye katılmaları nedeniyle bu kaydın işverenlerine ulaştırılmasının, Sözleşme'nin 11. maddesi ile güvence altına alınan toplantı özgürlüğü haklarına bir müdahale teşkil ettiğini savunmaktadırlar.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

23. Başvuranlar, davanın koşullarının Sözleşme'nin 8. ve 11. maddelerini ihlal ettiğini iddia etmektedirler.

24. Hükümet, bu iddiaları kabul etmemektedir. Hükümet özellikle, başvuranların yetkili mahkemeler önünde herhangi bir tazminat davası açmadığını belirterek iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir.

25. Başvuranlar, somut olayda, cezai yola başvurulmasının Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası ile zorunlu kılınan iç hukuk yollarını tüketme yükümlülüğünü yeterli şekilde karşıladığı kanısındadırlar.

26. Mahkeme, Sözleşme ile kurulan koruma mekanizmasının insan haklarının korunmasına ilişkin ulusal sistemlere nazaran ikincil bir niteliğe sahip olduğunu ve bu hususun büyük önem arz ettiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, Sözleşmeciler Devletler tarafından, Sözleşme'den doğan yükümlülüklerle riayet edilip edilmediğini denetlemekle görevlidir. Mahkeme, Sözleşme tarafından ele alınan temel hak ve özgürlüklere yerel düzeyde riayet edilmesi ve bu hak ve özgürlüklerin korunması görevini yerine getirmesi gereken Sözleşmeciler Devletlerin yerine kendisini koymamalıdır. Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında yer alan ve bu madde ile sıkı bağlantı içinde olan iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı, iç hukuk düzeninin iddia edilen bir ihlal hakkında etkili bir başvuru yolu sunduğu varsayımına dayanmaktadır. Dolayısıyla bu kural, koruma mekanizmasının işleyişinin ayrılmaz bir parçasıdır (*Vučković ve diğerleri/Sırbistan* [BD], No. 17153/11 ve diğer başvurular, § 69, 25 Mart 2014).

27. Devletler, kendi iç hukuk düzenlerinde durumu düzeltme imkânına sahip olmadan önce, uluslararası bir kuruluş önünde eylemlerini açıklamak zorunda değildirler. Bir Devlet aleyhinde yöneltilen şikâyetlerle ilgili olarak, Mahkeme'nin denetim yetkisinden faydalanmak isteyen kişiler, öncelikle söz konusu Devletin hukuk sisteminin sunduğu başvuru yollarını kullanmakla yükümlüdürler (bk. birçok karar arasında, *Akdıvar ve*

diğerleri/Türkiye, 16 Eylül 1996, § 65, Derleme 1996 IV ve yukarıda anılan *Vučković ve diğerleri*, § 70).

28. İç hukuk yollarını tüketme yükümlülüğü, başvuranların,iddia ettikleri ihlallerin telafi edilmesine imkân verecek mevcut ve yeterli hukuk yollarını olağan şekilde kullanmalarını gerektirmektedir.Bu hukuk yolları, teoride olduğu gibi uygulamada da yeterli bir kesinlik düzeyinde olmalıdır.Aksi takdirde istenilen etkililik ve erişilebilirlikten uzak kalırlar (yukarıda anılan *Akdıvar ve diğerleri*, § 66 ve yukarıda anılan *Vučković*,§ 71). Bir hukuk yolunun etkin olarak değerlendirilebilmesi için şikâyet edilen durumu doğrudan giderebilmesi ve başarı sağlayacak makul bakış açıları sunabilmesi gerekmektedir (*Balogh/Macaristan*, No. 47940/99, § 30, 20 Temmuz 2004, *Sejdovic/İtalya* [BD], No. 56581/00, § 46, AİHM 2006 II ve yukarıda anılan *Vučković ve diğerleri*, § 74).

29. Buna karşın,hiçbir şey uygun veya etkili olmayan hukuk yollarını tüketmeyi zorunlu kılmamaktadır (yukarıda anılan *Akdıvar ve diğerleri*, § 67 ve yukarıda anılan *Vučkovićve diğerleri*, § 73). Bununla birlikte, olumsuz olarak sonuçlanacağı açık olmayan herhangi bir başvurunun başarıya ulaşım ulaşamayacağına dair şüphe duyulması olgusunun, söz konusu iç hukuk yollarının tüketilmemesini gerekçelendirecek geçerli bir sebep oluşturmamaktadır (yukarıda anılan *Akdıvarve diğerleri*, § 71, *Scoppola/İtalya*(no. 2) [GC], No. 10249/03, § 70, 17 Eylül 2009 ve yukarıda anılan *Vučkovićve diğerleri*, § 74).

30. Somut olayda Mahkeme, başvuranların idare mahkemeleri önünde tazminat talebinde bulunmadıklarını tespit etmektedir.Oysa, benzer dava, iç hukuk düzeninde söz konusu şikâyetlerin giderilmesine ve idarenin,yasal bir gösteriye katılan memurların özel hayatına ilişkin bilgileri gizli kayda alma nedeniyle kusurlu olduğunu makamların kabul etmesine imkân verirdi.Dolayısıyla, söz konusu hukuk yolu erişilebilir ve etkiliydi.

31. Bu noktada, İçişleri Bakanlığı tarafından açılan idari soruşturmanın sonucunda(bk. yukarıda 10-13 paragraflar), idarenin, ihtilafı kaydın

tutulmasının yasaya aykırı olduğunu kabul ettiğini ve suçlanan memurlara karşı başlatılan soruşturmaların yasal dayanağını teşkil edemeyeceğini de gözlemlemek gerekmektedir. Sonuç olarak, vali, tespit edilen ihlale son vermek için gereğini yapmıştır.

32. Dolayısıyla, bu koşullarda, tazminata ilişkin hukuk yolu kuşkusuz, başvuranlar için,iddia edilen zararın uygun ve yeterli şekilde tazmin edilmesine imkân verebilecek bir yoldu.

33. Mahkeme, yukarıda belirtilenleri dikkate alarak,ulusal mahkemelerde tazminat davası açmayan başvuranın iç hukuk yollarını tüketme zorunluluğunu yerine getirmediği kanısındadır.

34. Sonuç olarak,başvurunun, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmesi gerekmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme,oyçokluğuyla,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; 23 Nisan 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

StanleyNaismith
Yazı İşleri Müdürü

AndrásSajó
Başkan

EK

1. Metin ÇAVDAR 01.01.1962 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Sinop'ta ikamet etmektedir. Metin ÇAVDAR, Avukat M.N. ELDEM tarafından temsil edilmiştir.
2. Ercüment ALTAY 17.09.1955 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Sinop'ta ikamet etmektedir. Ercüment ALTAY, Avukat M.N. ELDEM tarafından temsil edilmiştir.
3. Mehmet Necat ASTAN 01.01.1953 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Sinop'ta ikamet etmektedir. Mehmet Necat ASTAN Avukat M.N. ELDEM tarafından temsil edilmiştir.
4. Gazel KİREMİT 01.01.1970 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, Sinop'ta ikamet etmektedir. Gazel KİREMİT Avukat M.N. ELDEM tarafından temsil edilmiştir.